

A Közigazgatás és rendészet című konferenciáról

2023. március 24-én a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar Igazgatásrendészeti és Nemzetközi Rendészeti Tanszéke a Magyar Rendészettudományi Társasággal közösen konferenciát rendezett *Közigazgatás és rendészet* címmel. A *Magyar Rendészet* az alábbiakban adja közre az elhangzott referátumokat. A megnyitót dr. Balla Zoltán tartotta.

Tisztelt Konferencia!

Engedjék meg, hogy néhány gondolattal felvázoljam ennek a konferenciának az okát, célját!

A rendészet művelői közül számos kutató a tárgyat tudománynak nevezi. Álláspontom szerint nem az, de legalábbis erősen vitatható tudományágkénti elfogadása. Ez mindaddig így marad, amíg nincs elsöprő többségű konszenzus legalább a definíció, az elnevezés, a jogi tárgy az alkotmányos determináltság, a nemzetközi beágyazottság, az aktustani és egyéb dogmatikai alapvető kérdésekben. Mert sajnos nincs ilyen megegyezés. Tényszerűen állítható, hogy a rendészet fogalmát állandó viták kísérik. Következetelen maga az elnevezés is, ami kaotikus helyzetet produkált az elmúlt 20 év rendészeti tartalmú jogalkotásában. A kodifikátorok mellett a rendészet kutatói is – kétségtelenül tudományos megközelítéssel – ellentmondásosan, gyakran abuzíve magyarazzák a rendészet által védett jogi tárgyat. A vonatkozó publikációk egy több mint 220 éves porosz törvény (Allgemeines Landrecht) vázára fűzik az azt rekonstruáló és az 1990-es évek elején megjelent (de már 1985-ben részben publikált) MTA-tanulmányban¹ citált közbiztonság/közrend kifejezést, eltekintve az utóbbi mintegy 30 év rendészeti változásaitól és a rendészet szintetizált, adekvát tudományos téziseitől.² Az 1998-as *Rendőrség a demokratikus jogállamban*³ és a 2009-ben megjelent *Az Alkotmány kommentárja* című tanulmánykötetben *A Magyar Honvédség és egyes rendvédelmi szervek*⁴ című részben olvasható ugyan a rendőrség (de nem a rendészet) alkotmányos elemzése, de azóta – néhány szórványos írástól eltekintve – nem jelent meg hasonló elemzés. A rendészet nemzetközi összehasonlítása hasonló hiátus. Dicséretesen ugyan létrejött két éve egy ilyen nevű

¹ SZAMEL 1985, 1991.

² Lásd például Finszter Géza erőszak-monopóliummal összefüggő tanait.

³ SZIKINGER 1998.

⁴ PATYI 2009.

tanszéke a Nemzeti Közszerológáti Egyetem Rendészetudományi Karának (Igazgatásrendészeti és Nemzetközi Rendészeti Tanszék), de a tárgyban semmilyen kutatás nem indult. Mint ahogy a rendészet fehér foltja annak aktustana. Az elmúlt 50 évben semmilyen mű nem született például a rendészet sajátjaként alkalmazott fegyverhasználatról, egyéb kényszerintézkedésekről, titkos eszközök, leplezett cselekmények aktustani besorolásáról.

A rendészet a fenti útkeresések mellett küszködik az intézményrendszer megítélése kérdésében is. A hatályos joganyag szerint a rendészet – az Országgyűlési Őrség kivételével – a Kormány irányítása alatt álló államigazgatási és a helyi igazgatási rendészeti szervekből áll. Erre figyelemmel a rendészeti tevékenységeken belül meg kell különböztetni azokat a szervezeteket, amelyek:

- a) a természeti erők és események okozta katasztrófák ellen védik a lakosságot;
- b) a veszélyes üzemek (atomerőmű stb.) biztonságos üzemeltetését biztosítják;
- c) a szabadságvesztésre ítélt bűnözőket őrzik;
- d) a klasszikus közbiztonsági feladatokat látják el;
- e) jogállamiságunk alkotmányos rendjét, a nemzetbiztonsági feladatokat látják el;
- f) az állami rendőrségen kívüli municipális, helyi biztonságot felügyelik.

A fenti felosztás teljes egészében lefedi a rendészeti feladatok típusait, amelyek alapján a jogalkotó a 2010-es központi államigazgatási és a 2012-es rendészeti törvényben megnevezi a konkrét szervezetet. Az a) és a b) feladatra jött létre a katasztrófavédelmi, a c) feladatra a büntetés-végrehajtási, a d)-re a rendőrség, az e)-re a polgári nemzetbiztonsági központi államigazgatási rendészet, míg az e) pontban nevezett feladatra jellemzően többek között a közterület-felügyelet, a mezőőrség, a halászati őrség. Hangsúlyozandó, hogy a közigazgatás nevezett szervezeti rendszerén kívüli a közfeladat megközelítésében, funkcionálisan az Országgyűlés szervezetébe nem illeszthető a rendészeti alapfeladatot ellátó Országgyűlési Őrség (tekintettel arra, hogy a biztonság fenntartása igazgatási és nem törvényhozási hatáskör).

Ha a fenti megközelítést elfogadjuk, akkor logikai úton kijelenthető: a rendészet messze nem egyenlő a rendőrséggel. Sajnálatos módon a kutatóknál, a rendészet elméletével foglalkozó szakembereknél ez a premissza elmosódik, illetve – a rendészettel összefüggő károszt növelendő – a rendészet tartalmi jellemzőit azonosítják a rendőrség tartalmi jellemzőivel. Teljes egészében figyelmen kívül marad a rendészet többi szervezete. Addig, amíg a 20. század utolsó harmadától nem alakult ki a fenti rétegződés, addig a 19. századtól a tudósok egyenlőségjelet tehettek a rendészet és a rendőrség közé. Zsoldos Ignáctól⁵ Magyar Zoltánig a tudósi felfogást ezért jellemezte a porosz Allgemeine Landrecht. Csakhogy az elmúlt több mint 30 év gyökeresen átalakította az intézményrendszert, amit le kell(ene) képeznie a rendészet

⁵ SALLAI 2020.

fogalmának. Ebben az összefüggésben legfeljebb jogtörténeti/rendészettörténeti elemként szolgálhat a magyar jogi és rendészeti felsőoktatásban megporosodott, de ma is használt eddigi definíció.

Természetesen születtek olyan korszakos publikációk is, amelyek nélkül a rendészet nem lehet tudomány. Kiemelkedő Szikinger István, aki a ma élők közül elsőként doktorált rendészetből, illetve a rendőrség átfogó alkotmányos elemzéséből, Finszter Géza rendészetelméleti, Sallai János rendészettörténeti munkássága, Christián László összehasonlító elemzése a komplementer rendészet tárgyában, Buzás Gábor rendészeti (rendőri) intézkedésekkel összefüggő kutatási eredménye.

A rendészet egyike a közigazgatás által ellátott igazgatási feladatoknak, amelyek a gyakorlatban a jogalkalmazás szintjén naponta ezerszámra jelentkeznek. A gyakorlatnak szüksége van a tudásra. A tudás egyik forrása *ab ovo* az elmélet által megállapított tudományos eredmények, axiómák összessége. Ezeknek az eredményeknek a további kezdeményezése az alapvető célja ennek a konferenciának. A Rendészet-tudományi Kar Igazgatásrendészeti és Nemzetközi Rendészeti Tanszéke tematizált – eddig három nemzetközi – konferencián kísérelte meg kutatni a rendészettel összefüggő alapigazságokat, alaptételeket, összefüggéseket. Ezt tennénk most is. A cél jegyében jelen konferencia úttörő abban a tekintetben, hogy a magyar jogi felsőoktatás közigazgatási jogi tanszékvezetőit és még két, a tárgy szempontjából kihagyhatatlan professzort hívott egybe, ezen alanyi kör eddig még ebben a tárgyban nem mondta el tudományos gondolatait a rendészet és a közigazgatás kapcsolatáról. Tegyük ezt abban a reményben, hogy a konferencia összefoglaló publikációja rendhagyó módon talán eljut a jogalkotókhoz és a gyakorlat rendészeti jogalkalmazóihoz!

Jó munkát kívánok!

Dr. habil. Balla Zoltán
egyetemi docens, főiskolai tanár

IRODALOMJEGYZÉK

- FINSZTER Géza (2003): *A rendészet elmélete*. Budapest: KJK.
- PATYI András (2009): A Magyar Honvédség és egyes rendvédelmi szervek. In JAKAB András (szerk.): *Az Alkotmány kommentárja*. Budapest: Századvég, 1459–1511.
- SZAMEL Lajos (1985): A rendészet a közigazgatás rendszerében. *Állam és Igazgatás*, (11), 961–973.
- SZAMEL Lajos (1990): *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. Budapest: A Magyar Tudományos Akadémia Államtudományi Kutatások Programirodája.
- SZIKINGER István (1998): *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Budapest: Sík.